

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม^๑

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ คิดค้นหรือการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของผู้ประดิษฐ์หรือผู้ออกแบบ ป้องกันการลอกเลียนแบบ อันเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประดิษฐ์หรือผู้ออกแบบมีการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ควบคู่กับการเปิดเผยรายละเอียดงานซึ่งนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีใหม่ที่ดียิ่งขึ้นได้

๒. ขอบเขตของกฎหมาย

๒.๑ กำหนดสิ่งที่ยอมรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และอนุสิทธิบัตรได้ กำหนดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร โดยความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการให้สิทธิเฉพาะเจ้าของที่จะใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในประเทศไทย ซึ่งให้ความคุ้มครอง ๒ ลักษณะ คือ

(๑) คุ้มครองการประดิษฐ์คิดค้นกรรมวิธีใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ ในระยะเวลาคุ้มครองสูงสุด ๒๐ ปี นับตั้งแต่วันยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ (Patent) และ ๑๐ ปีนับตั้งแต่วันยื่นคำขออนุสิทธิบัตร (Petty Patent)

(๒) คุ้มครองการออกแบบรูปลักษณะใหม่ของผลิตภัณฑ์ ในระยะเวลาคุ้มครองสูงสุด ๑๐ ปี นับตั้งแต่วันยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Design)

๒.๒ กำหนดกระบวนการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร การคืนสิทธิบัตร การเลิกข้อถือสิทธิ และการเพิกถอนสิทธิบัตร กระบวนการอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการสิทธิบัตร

๓. องค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียม หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔)

๓.๒ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา มีอำนาจวินิจฉัยหรือออกคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตร เช่น กำหนดบำเหน็จพิเศษ (มาตรา ๑๒) วินิจฉัยสิทธิร่วมในการขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๑๕) สั่งให้ปกปิดสาระสำคัญและรายละเอียดการประดิษฐ์ไว้เป็นความลับ (มาตรา ๒๓) สั่งประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๒๘) สั่งยกคำขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๖๑) สั่งรับจดทะเบียนสิทธิบัตร (มาตรา ๓๓) สั่งยกคำขอหรือรับจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร (มาตรา ๖๕ เบญจ) เป็นต้น

๓.๓ คณะกรรมการสิทธิบัตร

คณะกรรมการสิทธิบัตรประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม เกษตรศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน ๑๒ คน มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของอธิบดีเกี่ยวกับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร (มาตรา ๗๐)

^๑ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๖

๓.๔ พนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่พิจารณาตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗) เสนอรายงานผลการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรต่ออธิบดี และแจ้งคำสั่งต่าง ๆ ไปยังผู้ขอรับสิทธิบัตรทราบ (มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๕ เบญจ)

๔. การจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

๔.๑ เงื่อนไขการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร มีดังนี้

สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (มาตรา ๕)	สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (มาตรา ๕๖)	อนุสิทธิบัตร (มาตรา ๖๕ ทวิ)
(๑) เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (๒) มีชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น (๓) เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถ ประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม	(๑) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ (๒) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อ อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรม	(๑) เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (๒) เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถ ประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม

๔.๒ สิ่งที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ คือ จุลชีพและส่วนประกอบที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กฎเกณฑ์และทฤษฎี ระบบข้อมูลการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ วิธีการวินิจฉัย บำบัด หรือรักษาโรค การประดิษฐ์หรือการออกแบบที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี อนามัยหรือสวัสดิภาพของประชาชน (มาตรา ๙ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๕ ทศ ประกอบมาตรา ๙)

๔.๓ ผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องเป็นผู้ประดิษฐ์หรือผู้ออกแบบหรือเป็นผู้ที่ได้รับโอนสิทธิจากผู้ประดิษฐ์หรือผู้ออกแบบ (มาตรา ๑๐) โดยมีสัญชาติไทย หรือสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย (มาตรา ๑๔)

๔.๔ รายการคำขอรับสิทธิบัตรประดิษฐ์หรืออนุสิทธิบัตรต้องระบุชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ รายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถ้อยสิทธิ และบทสรุปการประดิษฐ์ (มาตรา ๑๗ มาตรา) สำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องระบุชื่อที่แสดงถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ และข้อถ้อยสิทธิ (มาตรา ๕๙)

๔.๕ คำขอรับสิทธิบัตร ๑ ฉบับ ให้ขอได้เฉพาะการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์อย่างเดียว (มาตรา ๑๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๕ ทศ ประกอบมาตรา ๑๘)

๔.๖ การตรวจสอบและการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร มีดังนี้

สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓)	สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (มาตรา ๖๕ ประกอบมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๖๑)	อนุสิทธิบัตร (มาตรา ๖๕ เบญจ)
(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของคำขอรับ สิทธิบัตรก่อนประกาศโฆษณา (๒) ขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ (๓) ตรวจสอบสาระสำคัญของ การประดิษฐ์ก่อนรับจดทะเบียน	(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของคำขอรับ สิทธิบัตรก่อนประกาศโฆษณา (๒) ตรวจสอบสาระสำคัญของการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ก่อนรับจดทะเบียน	ตรวจสอบความถูกต้องของคำขอรับ อนุสิทธิบัตร ก่อนรับจดทะเบียน และประกาศโฆษณา

๕. สิทธิหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรมีสิทธิหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) มีหน้าที่ดำเนินการต่างๆ ตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๓)

(๒) ยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ กรณียื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ (มาตรา ๒๙)

(๓) มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยอธิบดีต่อคณะกรรมการฯ ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งหรือคำวินิจฉัย (มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔)

๕.๒ ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) มีหน้าที่รักษาสิทธิของตนเพื่อใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรจนกว่าจะสิ้นสุดอายุความคุ้มครอง โดยชำระค่าธรรมเนียมรายปี ตั้งแต่ปีที่ ๕ จนถึงปีที่ ๒๐ สำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ชำระค่าธรรมเนียมรายปี ตั้งแต่ปีที่ ๕ จนถึงปีที่ ๑๐ สำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุครั้งที่ ๑ (ปีที่ ๗) และครั้งที่ ๒ (ปีที่ ๙) สำหรับอนุสิทธิบัตร

ทั้งนี้ สิทธิบัตรจะถูกเพิกถอนก่อนสิ้นอายุ หากไม่ชำระค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) มีสิทธิผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตร หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร การใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร เฉพาะในประเทศไทย (มาตรา ๓๖ และมาตรา ๖๓)

(๓) มีสิทธิใช้คำว่า “สิทธิบัตรไทย” หรือคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน พร้อมหมายเลขสิทธิบัตร บนผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือในการโฆษณาการประดิษฐ์ หรือการออกแบบตามสิทธิบัตร (มาตรา ๓๗)

(๔) มีสิทธิอนุญาตหรือโอนสิทธิให้บุคคลอื่นใช้สิทธิตามสิทธิบัตรได้ โดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑)

๕.๓ บุคคลอื่นหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่เห็นด้วยกับการขอรับสิทธิบัตรหรือการออกสิทธิบัตร เนื่องจากขัดกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ สามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

(๑) ยื่นคัดค้านคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ หรือคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภายใน ๙๐ วันนับจากวันประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๓๑)

(๒) ยื่นขอให้ตรวจสอบอนุสิทธิบัตรภายใน ๑ ปีนับจากวันประกาศโฆษณา (มาตรา ๖๕ ฉ)

(๓) ฟ้องศาลให้เพิกถอนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร (มาตรา ๕๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ นว)

๖. ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร

๖.๑ การกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันออกสิทธิบัตร และผู้กระทำไม่ได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรว่าได้มีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร (มาตรา ๓๕ ทวิ และมาตรา ๖๒ ทวิ)

๖.๒ การกระทำใดๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัย ซึ่งไม่ขัดต่อการใช้ประโยชน์และไม่ทำให้เสื่อมเสียต่อประโยชน์ของเจ้าของสิทธิบัตรเกินสมควร (มาตรา ๓๖ วรรคสอง (๑) และมาตรา ๖๓)

๖.๓ การกระทำอื่นๆ เช่น การเตรียมยาเฉพาะรายตามใบสั่งแพทย์ การขอขึ้นทะเบียนยา การใช้ขายที่ผู้ทรงสิทธิบัตรได้อนุญาต เป็นต้น (มาตรา ๓๖ วรรคสอง)

๗. บทกำหนดโทษ

๗.๑ ห้ามพนักงานเจ้าหน้าที่เปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์หรือการออกแบบก่อนการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร หรือที่อธิบดีมีคำสั่งให้ปิดเป็นความลับ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๑)

๗.๒ ห้ามบุคคลใดเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์หรือการออกแบบก่อนการประกาศโฆษณา ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือ ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๒)

๗.๓ ห้ามบุคคลใดเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์หรือการออกแบบที่อธิบดีมีคำสั่งให้ปิดเป็นความลับ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๓)

๗.๔ ห้ามบุคคลที่ไม่มีสิทธิตามกฎหมายนี้ ใช้คำที่หมายถึง “สิทธิบัตรไทย” บนผลิตภัณฑ์หรือโฆษณา ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๔)

๗.๕ ห้ามบุคคลใดแสวงหาประโยชน์จากสิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิบัตรนั้น ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๕)

๗.๖ ห้ามบุคคลใดแสวงหาประโยชน์จากอนุสิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของอนุสิทธิบัตรนั้น ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๖)

๗.๗ ห้ามบุคคลใดแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อยื่นขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘๗)

หมายเหตุ – คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น โปรดอ้างอิงและยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

กองกฎหมาย
กรมทรัพย์สินทางปัญญา
พฤษภาคม ๒๕๖๕